

למה דוקא רשב"י זכה ליום הילולה שכזה ?

רשב"י ובנו במערה: פעם אחת ישבו רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, וישב לידם יהודה בן גרים. פתח רבי יהודה ואמר: כמה נאים מעשיהן של אומה זו [רומא]: תיקנו לנו בארצנו שווקים, תיקנו גשרים, תיקנו מרחצאות. רבי יוסי שתק. רבי שמעון בן יוחאי אמר: כל מה שתיקנו - לא תיקנו אלא לצורך עצמם: תיקנו שווקין - להושיב בהן פריצות, מרחצאות - לעדן בהן את עצמם, גשרים - ליטול מהן מכס ומיסים. הלך יהודה בן גרים וסיפר דבריהם [לאנשים אחרים], ונשמעו הדברים למלכות הרומאים. אמרו הרומאים: יהודה שעילה [=ששיבח] - יתעלה; יוסי ששתק - יגלה לציפורי; שמעון שגינה - ייהרג.

רשב"י ובנו, ברחו והתחבאו בית המדרש. כל יום היתה מביאה להם אישתו לחם וכד של מים והיו אוכלים. כשהוגברו החיפושים, אמר לבנו: נשים דעתן קלה עליהן, שמא יענו אותה ותגלה להם היכן אנחנו. הלכו והתחבאו במערה. נתרחש נס ונברא להם עץ חרוב ומעין. היו פושטים בגדיהם, והיו יושבים עד צווארם בחול, כל היום היו לומדים, ובשעות התפילה התלבשו והתפללו. ולאחר מכן פושטים בגדיהם כדי שלא יתבלו.

ישבו תריסר שנים במערה. בא אליהו ועמד בפתח המערה ואמר: מי יודיע לבר-יוחאי שמת הקיסר ובטלה גזרתו? שמעו יצאו. ראו אנשים שחורשים וזורעים. אמר רשב"י: מה, מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה?! כל מקום שנתנו עיניהם - מיד נשרף. יצאה בת קול ואמרה להם: להחריב עולמי יצאתם? חזרו למערתכם!

חזרו למערה וישבו בה עוד תריסר חודשים. אמרו: משפט רשעים בגיהנום - 12 חודש. יצאה בת קול ואמרה: צאו ממערתכם! שמעו יצאו. כל מקום שהיה מכה ר' אלעזר - היה ר' שמעון מרפא ומתקן. אמר לו: בני, די לעולם אני ואתה.

לפני החשיכה, בערב שבת בין השמשות ראו זקן אחד אוחז שתי חבילות הדסים, ורץ. אמרו לו: אלה למה לך? אמר להם: לכבוד שבת. ולא תספיק לך חבילה אחת? אמר להם: אחת כנגד הציווי "שמור". [את יום השבת לקדשן] אמר רשב"י לבנו: בני, ראה כמה חביבות מצוות על ישראל! ואז נתיישרה דעתם.

שמע רבי פינחס חתנו של רשב"י, שיצא מהמערה וחזר לעיר, ויצא לקראתו. הכניסו לבית המרחץ, והיה מטפל בבשרו. ראה שהיו בו סדקים בעורו, והיה בוכה, ונשרו דמעות מעיניו לעורו הסדוק של רשב"י וציערו אותו. אמר לו רבי פינחס: "אוי לי שראיתך בכך". אמר לו: "אשריך שראיתנו בכך, שאלמלא לא ראיתני בכך, לא מצאת בי תורה כל כך". כי בתחילה כאשר היה מקשה ר' שמעון בן יוחאי קושיה, היה מתרץ לו רבי פינחס בן יאיר 12 תירוצים. לבסוף בצאתו מהמערה, כשהיה מקשה רבי פינחס בן יאיר קושיה, היה פותר לו רבי שמעון בן יוחאי 24 תירוצים. אמר [רבי שמעון]: "הואיל והתרחש לי נס, אלך ואתקן דבר", דכתיב: "ויבא יעקב עיר שלם" ואמר רב: "שלם בגופו, שלם בממונו, שלם בתורתו". ויחן את פני העיר! אמר רב: מטבע תיקן להם; ושמואל אמר: שווקים תיקן להם; ורבי יוחנן אמר: מרחצאות תיקן להם. אמר: "היש דבר שצריך תיקון?" אמרו לו: "יש מקום שיש בו ספק טומאה ויש צער לכוהנים להקיפו". אמר: "האם יש אדם היודע שהייתה מוחזקת כאן טהרה?" אמר לו זקן אחד: "כאן קיצץ בן-זכאי תורמוסי תרומה". עשה גם הוא כן, כל מקום שהייתה אדמה קשה - טיהרו, וכל מקום שהיה רפה - ציינו. מסכת שבת, דף לג (מתורגם)

תורמוסי תרומה - ריב"ז קצץ באותו מקום תורמוסים לתרומה וזוהי הוכחה לכך שהמקום נחשב טהור ומותר לכוהנים לעבור בו.

1. מדוע רדפו הרומאים אחרי רשב"י ?
2. מה פירוש תלונת רשב"י "מניחין חיי עולם ועוסקים בחיי שעה?!"
3. מדוע חזרו למערה ? ומתי יצאו שוב ?
4. מה הם ראו אצל הזקן ששינה את דעתם על חשיבות חיי שעה בעולם ?
5. על מה בכה חתנו של רשב"י ובמה ניחם אותו רשב"י ?

רק תורה או תורה ועבודה ?

תנו רבנן: "ואספת דגנך" [דברים יא, יד] מה תלמוד לומר - לפי שנאמר "לא ימוש ספר התורה הזה מפירך" [יהושע א, ח]. יכול דברים ככתבן [שבאמת רק ללמוד]? תלמוד לומר: "ואספת דגנך" - הנהג בהן [=בלימודי התורה שלך] מנהג דרך ארץ, דברי ר' ישמעאל. רבי שמעון בן יוחאי אומר: אם אדם חורש בשעת חרישה, וזורע בשעת זריעה, וקוצר בשעת קצירה, ודש בשעת דישה, וזורע בשעת הרוח, אז תורה מה תהא עליה? מתי ילמד ? אלא: בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י אחרים שנאמר: "ועמדו זרים ורעו צאנכם וגו'" [ישעיהו סא] ובזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית ע"י עצמן שנאמר: "ואספת דגנך" [דברים יא] ולא עוד אלא שמלאכת אחרים נעשית על ידם שנאמר "ועבדת את אויביך" [דברים כח, מח] מסכת ברכות, דף לה

6. מהי מחלוקת ר' ישמעאל ורשב"י ? האם אתם שומעים מחלוקת כזו בחדשות, בכנסת, בציבור הדתי.

מי הטוענים ומה הם טוענים ?

אמר אביי: הרבה עשו כרבי ישמעאל ועלתה בידן, [הרבה עשו גם] כר' שמעון בן יוחי ולא עלתה בידן. אמר להם רבא לרבנן, במטותא מיניינו [=בבבבקה מכא] בימי ניסן ובימי תשרי [זמן העבודה החקלאית הקשה] אל תבואו לפני ללמוד, אלא לכו לעבוד, כדי שלא תהיו טרודים בפרנסתכם כל השנה מסכת ברכות, דף לה, עמוד ב

7. מה דעת אביי בויכוח הזה שבין ר' ישמעאל לרשב"י? ומהי ההוכחה שלו?
8. מה דרש רבא מתלמידיו ומדוע?

משנה תורה לרמב"ם

כל המשים על ליבו שיעסוק בתורה ולא יעשה מלאכה, ויתפרנס מן הצדקה, הרי זה חילל את השם, וביזה את התורה, וכיבה מאור הדת, וגרם רעה לעצמו, ונטל חייו מן העולם הבא - לפי שאסור ליהנות בדברי תורה בעולם הזה. (הלכות תלמוד תורה)

י ולמה לא זכה לוי בנחלת ארץ ישראל ובביזתה עם אחיו: מפני שהובדל לעבוד את ה' ולשרתו, ולהורות דרכיו הישרים ומשפטיו הצדיקים לרבים--שנאמר "וירש משפטיך ליעקוב, ותורתך לישראל" (דברים לג, י). לפיכך הובדלו מדרכי העולם--לא עורכין מלחמה כשאר ישראל, ולא נוחלין, ולא זוכין לעצמן בכוח גופן; אלא הם חיל ה', שנאמר "ברך ה' חילו" (דברים לג, יא), והוא ברוך הוא זיכה להם, שנאמר "אני חלקך ונחלתך" (במדבר יח, כ).
יא ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו והבינו מדעו להיבדל לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבודו לדעה את ה', והלך ישר כמו שעשהו האלוהים, ופרק מעל צווארו עול החשבונות הרבים אשר ביקשו בני האדם--הרי זה נתקדש קודש קודשים, ויהיה ה' חלקו ונחלתו לעולם ולעולמי עולמים; ויזכה לו בעולם הזה דבר המספיק לו, כמו שזיכה לכוהנים וללויים. הרי דויד אומר "ה', מנת חלקי וכוסי--אתה, תומיך גורלי" (תהילים טז, ה). בהלכות שמיטה ויובל פרק יג

9. מה דעת הרמב"ם: רק תורה או תורה ועבודה?

א"ר ירמיה בשם רשב"י: יכול אני לפטור את כל העולם כולו מדין שמיים מיום שנבראתי עד עתה ואילמלי אליעזר בני עמי מיום שנברא העולם ועד עכשיו ואילמלי יותם בן עוזיהו עמנו מיום שנברא העולם עד סופו ואמר חזקיה א"ר ירמיה משום רשב"י ראיתי בני עלייה והן מועטין אם אלף הן אני ובני מהן אם מאה הם אני ובני מהן אם שנים הן אני ובני הן סוכה, מה

10. מה הן 2 הקביעות המדהימות שאומר רשב"י? האם זו לא התגאות?

ת"ר כשנכנסו רבותינו לכרם ביבנה אמרו עתידה תורה שתשתכח מישראל שנאמר (עמוס ח, יא) הנה ימים באים נאם ה' אלהים והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ה' וכתוב (עמוס ח, יב) ונעו מים עד ים ומצפון ועד מזרח ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו;
דבר ה' זו הלכה, דבר ה' זה הקץ, דבר ה' זו נבואה. ומאי ישוטטו לבקש את דבר ה'?
אמרו עתידה אשה שתטול ככר של תרומה ותחזור בבתי כנסיות ובבתי מדרשות לידע אם טמאה היא ואם טהורה היא ואין מבין אם טהורה היא ואם טמאה היא ...
תניא רבי שמעון בן יוחי אומר: חס ושלום שתשתכח תורה מישראל שנאמר (דברים לא, כא) כי לא תשכח מפי זרעו אלא מה אני מקיים ישוטטו לבקש את דבר ה' ולא ימצאו שלא ימצאו הלכה ברורה ומשנה ברורה במקום אחד. מסכת שבת דף קלט

11. מהי מחלוקת חכמים ורשב"י בפירוש הפסוק "ישוטטו לבקש את דבר ה'"?
12. כדעתו של מי אתה רואה את המצב בימינו? נמק דעתך!

ל"ג בעומר: ביום ל"ג בעומר קרו לפי מסורת ישראל שני דברים:

א.תלמידיו של רבי עקיבא פסקו מלמות.

בזמן שבין פסח לל"ג בעומר מתו 24 אלף תלמידי רבי עקיבא, בגלל שלא נהגו כבוד זה בזה יש אומרים שמתו במגפה שנקראת אסכרה, ויש אומרים שמתו בקרבות של מרד בר כוכבא, בהם השתתפו כחיללים.

לפי חלק מהדעות הם פסקו למות בל"ג בעומר, ולכן המדורות הם כמו נר נשמה גדול לעילוי נשמת תלמידי רבי עקיבא.

ב.רבי שמעון בר יוחאי (רשב"י) הלך לעולמו.

רבי שמעון בר יוחאי היה אחד מתלמידי רבי עקיבא שהוסמכו לאחר המגיפה הקשה, רבי שמעון היה תנא גדול במיוחד. הוא כתב את ספר הזוהר, והשמיע לכולם את חוכמת הקבלה שעוסקת בסודות התורה.

ביום ל"ג בעומר כשעמד רבי שמעון להיפטר מהעולם סובבה אש את הבית, ולא יכלו תלמידיו להיכנס. רק מספר תלמידים מצומצם ומיוחד יכלו להיכנס לבית.

אמר רבי שמעון לתלמידים: דעו לכם שהיום לפני פטירתי ניתנה לי רשות מהשמיים לגלות לכם סודות שלא יכולתי לגלות לכם עד עתה. רבי אבא יכתוב את הדברים ושאר התלמידים ירחשו בשפתותיהם מה שאני אומר.

ובאותה שעה גילה רשב"י לתלמידיו דברים עמוקים מאוד, שנכתבו על ידי רבי אבא בספר שנקרא אידרא רבה.

ולאחר מכן נחה נפשו של רשב"י. ונפטר מהעולם, באותה שעה שיצאה נשמתו שמעו כולם בת קול מהשמיים מכריזה "כולם מוזמנים להילולא של בר יוחאי".

ולכן מאז בכל ל"ג בעומר אנו מדליקים מדורות שהם כנר נשמה לרשב"י. ונוהגים לשיר במדורה את השיר בר יוחאי.

13. אם כן מדוע מדליקים מדורות בל"ג בעומר ?

ויהי רצון שזכותו של רשב"י תגן עלינו ועל כל ישראל, אמן.
בברכה, רב ביה"ס, יורם כהן אור.